

Nimetlere Şükretmek

Gönderen Kadir Hatipoglu - Mayıs 13 2013 19:46:17

Nimetlere Şükretmek[1] "Şükretmek"; iyilik edenin ve nimet verenin kadrini ve kıymetini bilip bunu insanlara göstermek, iyilik ve ihsanda bulunanı övmek anlamlarına gelir. Dini bir terim olarak şükretmek, Allah'ın kullarına verdiği nimetlerin etkisinin onların dilinde övgü olarak, kalbinde sevgi olarak, organlarında da itaat etme/boyun eğme olarak ortaya çıkarılmasıdır.[2] "Hamd" ve "medh" kelimeleri, "şükretmek" kelimesinin eş anlamlısı olup her ikisi de esas itibarı ile övmek ve yüceltme anlamını ifade ederler. Hamd ve şükretmek kelimeleri birbirinin yerine kullanılır. Ancak aralarında az da olsa anlam farkı vardır. Hamd, isteyerek yapılan bir iyiliğe karşı, iyilik yapana teşekkür ve övgüdür. Şükretmek ise, yapılan iyiliğe karşı sözcük veya fiil ile yerine getirilen bir övgüdür. Buna göre hamd, yalnızca dille yapılır, şükretmek ise hem dille hem de hareketle yerine getirilir. Bu itibarla hamd genel olarak şükretmekten daha kapsamlıdır. Hamd, nimete kavuşmanın veya gelecekte kavuşulacak olan bir nimetin sevincini, huzurunu duyup, nimet sahibine övgüde bulunmaktadır. Şükretmek ise, ulaştığı/elde ettiği nimete karşı teşekkür etmektir. Buna göre hamd etmek ikincil, nimetin, hamd eden kişiye ulaşmış olması şart değildir. Şükretmek ise, nimetin şükredene kimseye ulaşmış olması şarttır. Hamd'de sevinç ve arzu anlamı, şükretmek ise ikincil, ten bağlılık ve dostluk anlamı daha belirgindir. Medh ise, mutlak olarak övmek anlamındadır ve hamd'den daha kapsamlıdır. Hamd, medh ile şükretmek arasında bir eşitlik vardır. Bir başka ifadeyle medh; hamd ve şükretmenin ortak noktasıdır. Medh, iyilik ve ihsandan önce de sonra da yapılabilir. Hamd ve şükretmek tamamen meşru ve ahlaki oldukları halde "medh", genellikle ahlaki değildir. Hz. Peygamber'in 1573, 1584, 1575, 1585, 1571, 1610, 1578, 1605, 1575, 1604, 1605, 1583, 1575, 1581, 1610, 1606, 1548, 1601, 1575, 1581, 1579, 1608, 1575, 1601, 1610, 1608, 1580, 1608, 1607, 1607, 1605, 1575, 1604, 1578, 1585, 1575, 1576; "Meddahları gösterdiği zaman yüzlerine toprak saçınız";[3] emri, medhin bu olumsuz yönünü belirtmektedir. Hamdin zıddı zem (kötüleme/yeme), şükretmenin zıddı ise nankarlıktır. Hamd ve şükretmek kelimeleri, Türk Diline aynen girmiştir. "Övmek" sözcüğü ise, medh ve sena kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Şükretmek, her türlü nimetin tek ve gerçek sahibinin Allah olduğunun şuuru varmak ve bunu en derin saygıyla ve usulince ifade etmek olduğuna göre, insan ne kadar gayret ederse etsin; ne verilen nimetlerin karşılığını hakkıyla söyleyebilir, ne de nimet vereni hakkıyla söyleyebilir. İşte bu nedenle Kur'an-ı Kerim'de: "1608; 1602; 1604; 1610; 1604; 1605; 1606; 1593; 1576; 1575; 1583; 1610; 1575; 1604; 1588; 1603; 1608; 1585; "Kullarımdan şükredene azdır!" (Sebe/34/13) buyurulmuştur. Şükretmek, Kur'an'da övgüde en belirgin durulan konulardan biridir. Yetmişbeş yerde şükretmekten, şükretmenin öneminden bahsedilir. Şükretmek kelimesinin eş anlamlısı olan ve yaklaşık aynı sayıya ulaşan "hamd" kelimesi ve tevlevleri de eklendiğinde büyük bir yekün tutmaktadır. Şükretmek Kur'an'da bu kadar önemle vurgulanmasının

sebebi, onun, iman ve tevhidin en önemli göstergelerinden biri olmasındandır. Kur'ân, sürekli olarak Allah’n insanlara verdiği nimetlere, yaptığı bağışlara, ettiği ihsanlara dikkat çekmekte ve insanın bütün bu iyilikler karşısında minnettarlık duymasını, şükran duyguları içerisinde olmasını istemektedir. Çünkü nimete kavuşmanın, iyilik görmenin karşılığı bunu gerektirir. Bu sebeple Kur'ân şükrü, Allah'a kulluk etmenin şartı olarak belirtir:

يَاأَيُّهَاالَّذِينَآمَنُواكُلُوا مِنْطَيِّبَاتِمَارَزَقْنَاكُمْوَاشْكُرُوالِلَّهِ إِنْكُنتُمْإِيَّاهُتَعْبُدُونَ“Ey iman edenler! Eğer siz ancak Allah’a kulluk ediyorsanız, size verdiğimiz rızıkların iyi ve temiz olanlarından yiyin, ve yalnızca Allah'a şükredinin.“ (Bakara, 2/172) Kendisinden Dolayı şükredilecek Nimetler İnsan, Allah Teâlârsquo;nın yarattığı varlıkların içinde en seçkin olanıdır. O’nu en güzel sûrette yaratmış, akıl gibi üstün yeteneklerle donatmıştır. Yer ve gökleri ve bunlarda olan her şeyi ona hizmet için var etmiş ve ona sayılamayacak kadar nimetler vermiştir. Allah onu, başka hiçbir varlığa bahşetmediği halifelik görevi vererek yüceltmiştir. Nitekim Kur'ân-ı Kerim’de; هُوَالَّذِيجَعَلَكُمْﺧﻼ ئِفَ فِياﻷَرْضِفَمَنْكَفَرَفَعَلَيْهِكُفْرُهُوََلايَزِيدُالْكَافِرِينَ نَ كُفْرُهُمْعِنْدَرَبِّهِمْإَِلامَقْتًا وَلايَزِيدُالْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِﻻ خَسَارًا “(Ey

İnsanlar!) Sizi yeryüzünde halifeler yapan O’dur. Artık kim inkar ederse inkarı kendi aleyhinedir. İnkarcıların inkarı, Rableri katında ancak uğrayacakları gazabı artırır. İnkarcıların inkarı, ancak ziyanlarını artırır” (Fatır, 35/39) buyurulmuştur. Diğer taraftan onu tüm yaratıkların çoğundan üstün kılmıştır.[4] üstünliüğün temel göstergesi, ona verilen nimetlerin bolluğu ve büyüklüğüdür. İnsanların Allah’a şükretmelerine sebep olan bu nimetlerin bazılarını ana hatları ile şöyle sıralamak mümkündür: Allah insanı en güzel bir biçimde yaratmış, ona göz, kulak, kalp ve duyu organlar vermiştir.[5] Peygamberler ve kitaplar göndererek insanlara mutluluk yolunu göstermiştir.[6] Sayısız denecek kadar çeşitli gıdalar, beslenme ve barınma imkanlarını insanın hizmetine sunmuştur.[7] Dini emirlerde kolaylık prensibini koymuş, güccedil; yetiremeyen emirlerle insanları sorumlu tutmamıştır. [8] Tövbe etme, bağışlanma kapılarını açmıştır.[9] Allah'ın varlığını bilip tanıma noktasında, kevnî ayetlerin açıklaması yapılmış ve insanlara ibret alma imkanı sunulmuştur.[10] Bir aile yuvası içinde yaşama imkanı sağlamıştır.[11] Allah’ın insana bahşettiği nimetler sınırsız olduğuna ve tek tek saymak mümkün olmadığına göre[12] şükretmenin de bir sınırı yoktur. O halde insan sürekli şükretmeli, Allah'ın nimetini anmalı, hatırdan tutmalı, anlatmalıdır. Bunu yaparken insan bilmelidir ki, şükretmenin faydası dünya ve ahirette Allah’a değil; yine kendine dönemektir. Yaptığı şükür ile fayda gören kulun yine kendisidir. Kul, şükrederek yararlandığı nimetlerin karşılığını Rabbine ö demiş olmamaktadır. Zaten buna da hiç bir varlığın gücü yetmez. Şükreden aslında kendisi için şükretmiştir. Şükrettikçe nimetleri artar. Allah'ın şükredilmeye ihtiyacı yoktur. Bu konu ayet-i kerimede şöyle ifade edilmektedir: وَمَنْشَكَرَفَإِنَّمَايَشْكُرُلِنَفْسِهِوَمَنْكَفَرَفَإِنَّرَبِّيغَنِيٌّكَرِيمٌ “Kim şükrederse ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörük ederse (bilsin ki) Rabbim her bakımdan sınırsız zengindir, cömerttir" (Neml, 27/40). Şükretmenin önemi Şu halde şükretmek mürsquo;minlerin en önemli özelliklerinden biridir. Çünkü, şükretmenin başı Allah’ı bilmektir. Allah’ı Rab olarak bilen, O’nun nimet verdiğinin şuurunda olan bir kimse O’nu sevmeye başlar. Allah’ı seven O’na ibadet eder, O’na hiç bir şeyi şirk koşmayarak O’nun nimet verici olduğunu itiraf eder. Kul bu şuurla eşi ve benzeri olmayan bir Rabb'e kulluk ettiğinin, bir büyük lezzetle O'na yaklaşma imkanı bulunduğu farkında olur. Bu nedenle tevhid, yani Allah’ı hakkıyla birlemek şükretmenin zirvesidir. Allah’tan başka nimet veren yoktur. İnsan, hayatını sürdürebilmek için her zaman O’nun yarattığı nimetlerden yararlanmak zorundadır. Kul bu nimetlerin karşılığını da ancak ibadetle/kullukla yerine getirebilir. Kulluk ile şükür arasında çok güccedil;iü bir ilişki vardır. Şükürden kopan bir insanın, kulluk

bilincini de yitirmesi ka¸ınılmazdır. Bu sebeple şeytanın bütün ¸abası kulları şükürden alıkoymaya yönelikdir. Şu ayeti kerime bu ger¸eği ortaya koyuyor: قَالَفَبِمَاأَغْوَيْتَنِي ﻷَقْعُدَنَّلَهُمْصِرَاطَكَالْمُسْتَقِيمَثُمَّثُمَّ ﻵتِيَنَّهُمْمِنْ بَيْنِأَيْدِيهِمْوَمِنْخَلْفِهِموَعَنْأَيْمَانِهِِموَمَائِلِهِِمْ وﻻ تَجِدُأَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ “ İblis; ‘Öyle ise beni azdırmaya karşılık, and i¸erim ki, ben de onları (insanları) saptırmak i¸in senin doğru yolunun üstünde tuzak kuracağım. Sonra elbette onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından sokulacağım ve sen, onların ¸oklarını şükredenlerden bulamayacaksın’ dedi” (A’âf, 7/16-17). Şeytan, insana dört bir yandan yaklaşarak günahları süslü ve ¸ekici güsterir, onun ayağını kaydırmaya ¸alışır. Böylece insanı Allah’a şükürden uzaklaştırmak ister. Hz.Peygamber (a.s) in Hayatında Şükür Şükür ahlâkının Hz. Muhammed (a.s)'in hayatında en güzel bir şekilde somutlaştığını güsteren pek ¸ok örnek bulmak mümkündür. Peygamberimiz geceleri ayağa kalkıp ayakları kabarcıncaya kadar namaz kılardı. Hz. Aişe kendisine; Ey Allah’ın Peygamberi, Allah, işlenmiş ve eşlenmesi muhtemel günahlarını &bağışlamıştır. İbadet i¸in neden bu kadar yoruluyorsun? deyince, Peygamberimiz: شكورًًاعَبداً كُوناَ ﻼﻓاَ &Ey Aişe! &Ben &şükreden &bir &kul &olmayayım &mı?” diye cevap vermiştir. [\[13\]](#) Peygamberimiz (a.s.), bir şeyler yeyip i¸tikten sonra, bu rızkı veren Allah’a hamd ve şükretmenin gereğini şöyle beyan etmektedir: مَنْأكَلَطَعَاماًفقَالَاَلْحَمْدُللّهِالَّذِى

أطْعَمَنِى
هَذَا
الطَّعَامَ
وَرَزَقَنِى
مِن.ْ غَيْرِ
حَوْلٍ
مِنِّى، وََ
قُوَّةٍ
غُفِرَ لَهُ
مَا
تَقَدَّمَ
مِنْ
ذَنْبِهِ “Bir kimse yemek yer
de, ‘Beni yediren, kuvvet ve kudretim olmadığı halde bana rızık
 veren Allah’a hamd olsun’ derse, geçmiş
(küccedil;uuml;k) günahları bağışlanır.”[\[14\]](#) İnsan, her zaman
nimetlere kavuşamayabilir. Kimi zaman da bela ve sıkıntılara maruz kalabilir. Her iki durumda da
insan şükrederek ve sabrederek Allah’ın rızasını kazanabilir. Hz. Peygamber;
عجباً ﻷمْرِ
المُؤْمنِ
إنَّ أمْرَهُ
كلَّهُ له
خيرٌ، ولَيس
ذﺍك ﻷحدٍ إّﻻ
للمؤمنِ: إن
أصَابَتْهُُ
سراءُ شَكَرَ
فكَانَ خيرا
ﻠﻪ، وإن
أصابتهُ
ضراءُ صَبَرَ
فكَانَ خيرا
ﻠﻪ. "Müminin işi tuhaftır, her işi hayırdır. Bu, yalnız mümine
özgü bir şeydir. Sevindirici bir işle karşılaşırsa şükreder, o iş kendisi hakkında
hayırlı olur. Üzücü bir işle karşılaşırsa sabreder, kendisi için hayırlı olur"[\[15\]](#)
 buyurarak müslümanlara sabrı ve şükrü tavsiye etmiştir. Duaların
en güzeliyle Rabbinden istekte bulunan Hz. Peygamber (a.s), Allah’a şöyle
yalvarırdı:
اللَّهُمَّ
إنِّى
أسْألُكَ
الثَّبَاتَ
في اﻷمْرِ،
والْعَزِيمَ
77;َ عَلى
الرُّشْدِ،
وَأسْألُكَ
شُكْرَ

نِعْمَتِكَ،
وَحُسْنَ
عِبَادَتِكَ
48; وَأسْألُكَ
لِسَاناً
صَادِقاً،
وَقَلْباً
سَلِيماً،
وَأعُوذُ
بِكَ مِنْ
شَرِّ مَا
تَعْلَمُ،
وَأسْألُكَ
مِنْ خَيْرِ
مَا
تَعْلَمُ،
وَأسْتَغْفِ
85;ُكَ مِمَّا
تَعْلَم... "Allah'ım! Senden işte (dinde) sebat
etmeyi, doğruluğa da azmetmeyi istiyorum. Keza nimetine şükretmeyi, sana güzel
ibadette bulunmayı talep ediyor, doğruyu konuşan bir dil, eğriliklerden uzak bir kalp diliyorum.
Allah'ım, senin bildiğin her çeşit şerden sana sığınıyorum, bilmekte olduğun
bütün hayırları senden istiyorum, bildiğin günahlarımdan sana istiğfar
ediyorum...!”[16] Bu hadislerde de görüleceği üzere müminin
hayatı sabır ile şükür anlayışı arasında geçmelidir. Bir nimete kavuşulduğu veya
kişiyi memnun edecek bir hayır ona ulaştığı zaman, ‘şükür secdesi’
yapmak müstehabtır. Rivayet edildiğine göre Peygamberimiz (s.a.s.)’e
sevindirici bir haber geldiği zaman veya onun müjdesi verildiğinde hemen Yüce
Allah’a şükür için secdeye kapanırdı.[17] Hamd ve şükrün
yapılıp-yapılmadığı âhirette sorulacaktır:
ﻳؤْتَى
بِالْعَبْدِ
يَوْمَ
الْقِيَامَة
16;. فَيَقُولُ
اللّهُ
تَعالى لَهُ:
ألَمْ
أجْعَلْ لَكَ
سَمْعاً
وَبَصَراً
وَماﻻً
وَوَلداً،
وَسَخَّرْتُ
لَكَ
اﻷنْعَامَ
وَالْحَرْثَ
48;

وَتَرَكْتُكَتَرْأسُوَتَرْبَعُ؟أكُنْتَتَظُنُّأنَّكَكُنْتَﻣﻼقِيَّيَوْمَكَهذا؟فَيَقُولَُﻻ،فَيَقُولُلَهُ:الْيَوْمَأنْسَاكَكَمَانَسِيتَنِي. "Kıyamet günü kul (hesap vermek üzere huzur-u İlahîye) getirilir. Yüce Allah; -"Ben sana kulak, güz, mal ve evlat vermedim mi? Hayvanları ve ekimi senin emrine vermedim mi? Seni bunlara baş olmak, onlardan istifade etmek üzere serbest bırakmadım mı? Acaba, benimle bugünkü şu karşılaşmanı hiç düşündün mü?" diye soracak. Kul da: - "Hayır" diyecek. Yüce Allah: -"Öyleyse bugün ben de seni unutağım, tıpkı senin (dünyada) beni unuttuğın/hatırlamadığın gibi!" buyuracak." [\[18\]](#) Sâdi-i Şirâzî, "Bir insan, her nefesinde Allah'a karşı iki şükür borçludur” der. [\[19\]](#) Çünkü, bir soluk alıp vermede hayatını iki defa bağışlayan, iki defa can veren Allah'tır. Böyle bir Allah'a elbette dil ile, hal ile ve kalp ile teşekkür etmek gerekir. Bundan dolayı ayette, gerçek anlamda hamd ve şükürde bulunanların çok az olduğu belirtilmiştir. [\[20\]](#) Şükür Nasıl Yapılmalıdır? Kur’ân’dan anladığımızı göre Allah’a karşı şükür üç şekilde gerçekleştirilmektedir: a) Dil ile şükür: Nimet sahibini anmak, O’nu övmek, O’nun nimet sahibi olduğuna iman etmek ve bunu Tevhid kelimesiyle ilan etmekle olur. Bu basit bir teşekkür ifadesi değil, dil ile şahadet getirmek, doğru sözlü olmak, Kur’ı tasdik etmek, O’nu okumak ve Allah’ı çokça zikretmek ve buna benzer dil ile ilgili kulluk görevlerini yapmakla yerine getirilir. b) Kalp ile şükür: İmanı kalbe yerleştirdikten sonra nimet sahibinin Allah olduğunu kalp ile tasdik etmek ve kalbi onun sevgisiyle doldurmaktır. c) Fiil (aksiyon-eylem) ile şükür: Beden organlarıyla nimet verene itaat etmek ve O’nun bütün emirlerini yerine getirmektir. Kısaca İslâm’n emir ve yasaklarını her bakımdan yaşamaya çalışmaktır. Çünkü nimet vereni bilip O’nu övmek, bir anlamda O’ndan gelen her şeyi kabul etmek demektir. Yukarıdaki açiklamaların tamamını kapsayacak şekilde şunu söylemek mümkündür: Her nimetin şükür kendi cinsi ile yapılır. Mesela sağlık nimetinin şükür, kendi sağlığının kıymetini bilerek, sağlığını yitirenlere yardımcı olmakla, onları ziyaret emekle, zenginliğin şükür, mali ibadetleri yerine getirmek ve düşünleri kollamakla…yerine getirilir İnsanların Birbirlerine Karşı Teşekkürü Şükün işaret ettiği bütün görüntüler Allah’a ait olmasına rağmen Kur’n, ana-babaya da

şükredilmesini emreder:

1608;1614;1608;1614;1589;1617;1614;1610;1618;1606;1614;1575; 1575;65273; 1616;1606;1587;1614;1575;1606;1614; 1576;1616;1608;1614;1575;1604;1616;1583;1614;1610;1618;1607;1616; 1581;1614;1605;1614;1604;1614;1578;1618;1607;1615; 1571;1615;1605;1617;1615;1607;1615; 1608;1614;1607;1618;1606;1611;1575; 1593;1614;1604;1614;1609; 1608;1614;1607;1618;1606;1613; 1608;1614;1601;1616;1589;1614;1575;1604;1615;1607;1615; 1601;1616;1610; 1593;1614;1575;1605;1614;1610;1618;1606;1616; 1571;1614;1606;1618; 1575;1588;1618;1603;1615;1585;1618; 1604;1616;1610; 1608;1614;1604;1616;1608;1614;1575;1604;1616;1583;1614;1610;1618;1603;1614; 1573;1616;1604;1614;1610;1617;1614; 1575;1604;1618;1605;1614;1589;1616;1610;1585;1615; “Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Çnkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için) önce bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır” (Lokman, 31/14). Ayettiki anne-babaya şükretmeyi, onlara teşekkür etme ve iyilik yapma olarak anlamamız gerekir. Allah, ana-babaya şükredilmesini emretmekle, çocukların onlara karşı tavır ve davranışlarına dikkat etmelerini istemektedir. İşte bu ikazın bir sonucu olarak bebekliğimizden itibaren onların yaptıkları iyilikleri unutmamak, onlara nankörük yapmamak, güccedil; ve kuvvetten düştüklerinde onlara tevazu kanatlarını indirerek “Öf” bile dememek gerektiği belirtilmiştir. [\[21\]](#) Çnkü annesi onu karnında taşımış, zahmetle doğurmuş, bakmış, büyütmüş, emzirmiş, onun için rahatını terk etmiştir. Keza babası onun ihtiyaçları için çalışmış, yiyeceğini, giyeceğini ve barınağını sağlamış, terbiyesi ve eğitimi için pek çok fedakarlıklarda bulunmuştur. Kur'acirc;n'in anne babaya iyilik ve teşekkür tavsiyesi, anne-baba ile de sınırlı değildir. İlişki içinde olduğumuz, küccedil; ük olsun, büyük olsun her hangi bir iyiliğini gördüğümüz kimselere teşekkür etmek de bir görevdir. Hz. Peygamber(a.s): 1578;1614;1593;1614;1575;1604;1609; 1604;1604;1617;1607;1614; 65165; 1610;1614;1588;1618;1603;1615;1585;1615; 65275; 1575;1604;1606;1617;1614;1575;1587;1614;1614; 1610;1614;1588;1618;1603;1615;1585;1615; 1614;65275; 1605;1614;1606;1618; “Halka teşekkürde bulunmayan Allah'a da şükretmez” [\[22\]](#) buyurmuştur. İnsanların yaptıkları iyiliklere teşekkür etmeyi ve bu iyiliği diğer insanlara da söylemeyi tavsiye eden Hz. Peygamber, şöyle buyurur: 1605;1614;1606;1618; 1571;1615;1593;1618;1591;1616;1609;1614; 1593;1614;1591;1614;1575;1569;1611; 1601;1614;1604;1618;1610;1614;1580;1618;1586;1616; 1576;1616;1607;1616; 1573;1606;1618; 1608;1614;1580;1614;1583;1614;1548; 1601;1614;1573;1606;1618; 1604;1614;1605;1618; 1610;1614;1580;1616;1583;1618;

فَلْيُثْنِ
بِهِ، فَإنَّ
مَنْ أثْنى
بِهِ فَقَدْ
شَكَرَهُ،
وَمَنْ
كَتَمَهُ
فَقَدْ
كَفَرَهُ... “Kendisine bir iyilik
yapılan kimse, imkanı varsa bu iyiliğe iyilikle karşılık versin. İyilik yapacak bir şey bulamazsa iyilik
yapanı övsün. Kim iyilik yapanı överse, ona teşekkürür etmiş olur. Kim de
kendisine yapılan iyiliği gizlerse, ona nankörük etmiş olur…”[23] Yapılan
iyiliğe karşılık kadirşinaslıkta bulunmayı dile getiren, “bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır
” atasözü, konumuzla ilgili önemli mesaj vermektedir. Ancak şu
önemli konuyu dikkatlerden kaçırmamak gerekir. İyilikler, teşekkürür ve
övgül almak için değil, Allah rızasını kazanmak için yapılır. Şu ayet, iyilik
yapan kimsenin takınması gereken tavrı net bir şekilde ortaya koymaktadır:
إِنَّمَا
نُطْعِمُكُم
18; لِوَجْهِ
اللَّهِ ﻻ
نُرِيدُ
مِنْكُمْ
جَزَاءً وﻻ
شُكُورًا “Biz size Allah
rızâsı için yemek yediyor, doyuruyoruz; Sizden ne bir karşılık, ne de bir
şükür (teşekkürür) bekliyoruz.” (İnsan, 76/9). [24] Şükür-İman
İlişkisi Şükür kelimesi, Kurân-ı Kerim’de “Allah’a
iman”[25] ve “nimetlere teşekkürür”[26] anlamlarında kullanılmaktadır.
Kül&für kelimesinin de “inkar/iman etmeme”[27] ve
“nankörük/taktir etmeme”[28] gibi iki değişik anlama geldiğini
görmekteyiz. Şu iki ayette geçen “şükür” kelimesi,
“Allah’a iman”; “kül&für” ise onu “inkar”
etme anlamında kullanılmıştır. إِنْ
تَكْفُرُوا
فَإِنَّ
اللَّهَ
غَنِيٌّ
عَنْكُمْ وﻻ
يَرْضَى
لِعِبَادِهِ
الْكُفْرَ
وَإِنْ
تَشْكُرُوا
يَرْضَهُ
لَكُمْ. “Şayet inkar ederseniz
(kül&frederseniz), şüpheşiz Allah, size muhtaç değildir. Bununla beraber O,
kullarının kül&früne razı olmaz. Ve eğer şükrederseniz, sizden bunu kabul

eder…” (Zümer, 39/7) . Yüce Kitabımızın ilk suresinin
الحمد لله رب
العالمين “Hamd alemlerin Rabbi
Allah’a mahsustur” (Fatiha, 1/2) cümlesiyle başlaması, takip eden ayetlerde
iman ve hidayet gibi nimetlerin vurgulanması son derece önemlidir. Bir günde beş vakit
namazın her bir rekatında Fatiha Suresi’ni okumak zorunda olduğumuza göre,
Allah’a hamd ve şükün, bir müminin hayatındaki vazgeçilmez
değerini ve imanla bağlantısını bizzat yaşayarak müşahede ediyoruz demektir. Genellikle
Allah’ın, kullarına bahşettiği nimetlerden bahseden ayetlerde geçen
şükür kelimesi, “nimetlere şükretme”; küfür ise,
“nankörlük” anlamlarında kullanılmıştır. Aşağıdaki iki ayette bu
özelliği görmemiz mümkündür:
وَمِنْ
رَحْمَتِهِ
جَعَلَ
لَكُمْ
اللَّيْلَ
وَالنَّهَار
14;
لِتَسْكُنُو
75; فِيهِ
وَلِتَبْتَغ
15;وا مِنْ
فَضْلِهِ
وَلَعَلَّكُ
05;ْ
تَشْكُرُونَ
“Allah, rahmetinden ötürü geceyi içinde dinlenesiniz;
gündüzü de, lütfundan isteyebilirsiniz ve şükredesiniz diye sizin
için yarattı” (Kasas, 28/73). “Rabbiniz şöyle buyurmuştur:
“Andolsun, eğer şükrederseniz gerçekten size (nimetimi,
mükâfatımı) artırırım ve andolsun eğer küfrederseniz, şüphesiz benim
azabım pek şiddetlidir.” (İbrahim, 14/). [29] Bu ayetler bize çok önemli bir ilkeyi
öğretmektedir: Şükür, nimetlerin artmasının en önemli sebebidir.
Nankörlük ise, azabın artmasına bir sebeptir. Nankörlük durumunda,
nimetler elimizden gitmeyebilir, belki daha da çoğalabilir. Ama Yüce Allah, kimi zaman
lütfundan bahşeder, bazen de kahrından verir. Bu nedenle şükretmeyenler, nimetin
azaltılacağından/verilmeyeceğinden değil, şiddetli azapla uyarılmışlardır. Hiç kuşkusuz
şükür, dünyaya imtihan için gönderilen (Mük, 67/2) insanın
hiçbir zaman vazgeçemeyeceği temel kulluk görevlerinden biridir.
Şükretmeyen bir kul asla düşünülemez. Böyle bir insanda hayır ve
bereket, sevgi ve hoşgörü namına bir şey bulmak mümkün değildir.
Yüce Allah, bizi şükür ve nankörlük noktasında denemektedir.
Şükreden bir kul olmak da, nankörlük gösteren asi biri olmak da söz
konusudur. إِنَّا
خَلَقْنَا اﻹ
ِنسَانَ مِنْ
نُطْفَةٍ

أَمْشَاجٍ
نَبْتَلِيهِ
فَجَعَلْنَا
07;ُ سَمِيعًا
بَصِيرًا
إِنَّا
هَدَيْنَاهُ
السَّبِيلَ
إِمَّا
شَاكِرًا
وَإِمَّا
كَفُورًا “Hiç
şüphesiz Biz insanı, karmaşık olan bir damla sudan (nutfeden) yarattık. Onu denemekteyiz.
Bundan dolayı onu işiten ve gören yaptık. Biz ona yolu gösterdik; (artık o) ya
şükredici olur ya da nankör olur” (İnsan, 76/2-3). Yüce Allah,h yolunu
göstermek üzere işitilecek, görülecek ve düşünülecek
birçok deliller, alametler sunmuş, bunları anlayabilmek için de insana göz,
kulak ve idrak yeteneklerini bahşetmiştir. Tüm bunlara karşılık insan dilerse o irşat ve hidayet
nimetinin kadrini bilerek Rabbine şükreder; isterse nankörlük yapıp bu irşat ve
hidayete sırt döner. Her iki yol da gösterilmiş olup, tercih hakkı insana bırakılmıştır.[\[30\]](#)
Sonuç Konuyu özetlemek gerekirse şükür, Allah'ı tanıma, O'na ta'zim ve
dua etme, O'na iman edip ibadet etmedir. Yüce Allah’n kullarından istediği en
mühim şey, şükürdür. Kur'ân, insanları ısrarla şükre davet
ederek, şükürsüzüğün nimetleri yalanlamak ve inkar etmek anlamına
geldiğini belirtmiştir. Nankörler, Rahman Suresi’nde şiddetli ve dehşetli bir surette
otuz bir defa şu âyetle tehdit edilmişlerdir:
فَبِأَيِّ
آﻻءِ
رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَا
ن “O halde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?”
Düşünülerek yapılan şükür, bizdeki kulluk şuurunu canlı tutar.
İnsanların Allah'a muhtaç olduklarını, Yüce Allah'ın ise, her şeyden
müstağnî olduğunu, kimsenin şüküne Allah'ın ihtiyacı olmadığını
öğretir. Şükreden bir kulun en güzel ölçüsü;
kanaatkırlığı, başına gelenlere rıza göstermesi ve her durumda memnuniyetini belirtmesidir.
Nankörün ölçüsü ise; aşırı hırslı olması, israf etmesi, saygısız
bir insan olması ve haram-helâle dikkat etmeden bulduğunu yemesidir. Şükür,
kalbiz, dilimiz, organlarımız ve hayatımızın her anıyla yapılmalıdır. Allah’n verdiği nimetin,
yine O’nun yolunda kullanılmasından daha tabii ne olabilir ki! Bu nedenle zenginlik, makam,
zeka, sağlık, kuvvet gibi nimetleri, Allah'ın emrettiği biçimde kullanmak, verilen nimetin
şükünü hakkıyla yerine getirmek demektir. İnsan, anne-babası başta olmak
üzere, bütün insanlara da teşekkür etmek ve onlara kadirşinas olmak
zorundadır. Zira insanların kendisine yaptığı iyiliklerin kıymetini bilmeyen ve onlara teşekkür
etmeyenler, Allah’n bahşettiği nimetlerin değerini ve rızık vereni de tam olarak
anlayamazlar. En küçük bir iyilik yapana bile teşekkür etmeyi insanlık
görevi biliyor, uzun yıllar onu unutmuyoruz. Halbuki bize sonsuz nimetleri karşılıksız veren
Yüce Yaratıcımıza ne kadar hamd ü senada bulursak, yine de o nimetlerin karşılığını

asla ö demiş olamayız. Hamd etmek ve şükretmek iyimser olmaktır. Hayata güzel ve olumlu pencereden bakabilmektir. Mutlu olabilmek, mutluluk elbisesi giymektir.

Şîyet¸i ve karamsar karakterlerin kararttığı kalplerin, doymak bilmeyen nefislerin, a¸ kurtlar gibi insanların hukukuna saldıran mütecavizlerin dünyasını ancak “şükür” aydınlatabilir. Aslında her şey Allah'ı hamd ve tespih etmektedir: تُسَبِّحُلَهُالسَّمَاوَاتُالسَّبْعُوَاﻷَرْضُوَمَنْفِيهِنَّوَإِنْمِنْشَيْءٍإﻻيُسَبِّحُبِحَمْدِهِوَلَكِنْﻻتَفْقَهُونَتَسْبِيحَهُمْإِنَّهُكَانَحَلِيمًاغَفُورً "Yedi gök, yer ve bunların i¸inde bulunanlar Allah’ı tespih ederler. Her şey O’nu hamd ile tespih eder. Ancak siz onların tespihlerini anlamazsınız. O, halimdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir), ¸ok bağışlayandır” (İsrâ, 17/44). Bütün varlıkları hizmetine sunulan insan oğlunun daha ¸ok şükretmesi, asla nankörük etmemesi gerekir. İman edip Allah ve Peygamberine itaat eden, İslam'ın emir ve yasaklarına uyan, malındaki fakirin hakkını veren, yakınlarını, yoksul ve muhta¸ları görüp gözeten kimse Allah'ın nimetlerini şükrediyor demektir. Sahip olduğu nimetleri Allah'ın verdiği unutarak, haramlara dalan, ibadetleri terk eden kimsenin nimet karşısında sadece diliyle "¸ok şükür", "el-hamdü lillah" gibi sözleri söylemesi nimete şükür i¸in yeterli değildir. Nimetlere şükretmenin en önemli unsuru o nimeti vereni tanımak ve Allah'ın kullarını o nimetten yararlandırmaktır. İlmi, sanatı, mesleği ve serveti ile insanlara faydalı olan nimetlere şükretmiş olur.

[1] Bu bölüm Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı Zafer KOÇ tarafından hazırlanmıştır. [2] İsfehani, Rağıp, el-Müfredat fi Garibi’l-Kurân, s.265. Mısır,1961. İbn Manzur, Lisanürsquo;l-Arab, Daru’l-Maarif Mısır, ts. IV,.2305. [3]Müslim, Zühd, 14, No: 69, III,2297; Ebu Davud, Edeb, 10, No:4804, IV,153-154. [4] Bakara, 2/34; Araf, 7/11; Kehf, 18/50; Taha, 20/116. İbrahim, 14/32-34; تُسَبِّحُلَهُالسَّمَاوَاتُالسَّبْعُوَاﻷَرْضُوَمَنْفِيهِنَّوَإِنْمِنْشَيْءٍإﻻيُسَبِّحُبِحَمْدِهِوَلَكِنْﻻتَفْقَهُونَتَسْبِيحَهُمْإِنَّهُكَانَحَلِيمًاغَفُورً "Yedi gök, yer ve bunların i¸inde bulunanlar Allah’ı tespih ederler. Her şey O’nu hamd ile tespih eder. Ancak siz onların tespihlerini anlamazsınız. O, halimdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir), ¸ok bağışlayandır” (İsrâ, 17/44). Bütün varlıkları hizmetine sunulan insan oğlunun daha ¸ok şükretmesi, asla nankörük etmemesi gerekir. İman edip Allah ve Peygamberine itaat eden, İslam'ın emir ve yasaklarına uyan, malındaki fakirin hakkını veren, yakınlarını, yoksul ve muhta¸ları görüp gözeten kimse Allah'ın nimetlerini şükrediyor demektir. Sahip olduğu nimetleri Allah'ın verdiği unutarak, haramlara dalan, ibadetleri terk eden kimsenin nimet karşısında sadece diliyle "¸ok şükür", "el-hamdü lillah" gibi sözleri söylemesi nimete şükür i¸in yeterli değildir. Nimetlere şükretmenin en önemli unsuru o nimeti vereni tanımak ve Allah'ın kullarını o nimetten yararlandırmaktır. İlmi, sanatı, mesleği ve serveti ile insanlara faydalı olan nimetlere şükretmiş olur.

İbnu Mâce, Et'ime 16, No:3285, II, 1093. [15] Müslim, Zühd 13,.No: 64, III, 2295; Ahmed bin Hanbel, V, 24. [16] Tirmizî, Daavât 23. V, 476; Nesai, Sehv 61, III, 54. [17] Ebu Davut, Cihat 174, No: 2774, III, 216; Tirmizî, Siyer 25.IV, 141; İbn Mace, İkametü’s-Salat 192.I, 446. [18] Tirmizî, Sifatü’l-Kiyame 6. IV, 619. [19] Şeyh Sadi, Gülistan, Önsöz. [20] Sebe' 34/13. [21] İsra, 17/23,24. [22] Tirmizî, Birr 35. IV, 339; Ebu Dâvud, Edeb 12.V, 157,158. [23] Ebu Davut, Edeb, 12. V,158,159; Tirmizî, Birr, 87. IV, 379. [24] Şuara, 26/109,127; Sebe, 34/47; Sad, 38/86. [25] Al-i İmrân, 3/145; Enam,6/53; A’raf, 7/17,58; Yunus, 10/22; Zümer, 39/7;Kamer, 54/35. [26] Bakara, 2/152; Neml, 27/40; Lokman, 31/12; Sebe’, 34/13. [27] Bakara, 2/6,89; Muhammed, 47/1; Al-i İmran, 3/97. [28] Bakara, 2/152; Neml, 27/40; Lokman, 31/12; Şuara, 26/19. [29] Bkz. Nahl, 16/14,78; Nisa, 4/47; Hud,11/9; İsra, 17/67. [30] Hamdi Yazır, VIII, 5499-5500

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)